

Zingeving daadwerkelijk een succesfactor in de hulpverlening

'Wanneer zij bezig zijn met het maken van kunst, gebeurt er iets bijzonders. Dat zag ik gebeuren'

ARTIKEL,

16 JANUARI 2013

Kan zingeving een betekenisvolle rol hebben in de sociale sector? LOC Zeggenschap in zorg en MOVISIE onderzoeken het in het project KunstZINnig en lieten vijf kunstenaars workshops geven aan ruim 300 dak- en thuislozen. Fenna Moehn-Hummel was een van de workshopleiders: 'Kunst maken als zingeving binnen de maatschappelijke dienstverlening wordt onderschat. En dat terwijl creatief bezig zijn een helend effect heeft op cliënten.'

Zingeving gaat over de betekenis die aan gebeurtenissen worden gegeven. In de workshops werd op een kunstzinnige manier uiting gegeven aan zingeving door in te gaan op de zin van het leven. Voor deelnemers, sommigen rechtstreeks van de straat, anderen aan het voorbereiden om weer op een positieve manier hun plek in te nemen in de maatschappij, kon dat confronterend zijn. Moehn-Hummel: 'Als de zin van het leven de dagelijkse gang naar de dagbesteding is, dan staan cliënten niet stil bij de vraag wat echt belangrijk voor hen is.' Daarnaast was het voor veel deelnemers een verademing om creatief aan de slag te gaan. Ze vergeten op dat moment alle zorgen; rondkomen en overleven verdwijnen voor even naar de achtergrond.

Rondkomen en overleven verdwijnen voor even naar de achtergrond

Ruimte voor emoties

Hoewel zingeving in de praktijk nog weinig wordt toegepast, is het volgens cliënten één van de grootste succesfactoren in de hulpverlening. Dat toont ook het verhaal van Marcel aan, iemand die op Moehn-Hummel een onuitwisbare indruk heeft achtergelaten: 'Zijn begeleiders vertelden mij dat hij het moeilijk vindt om zijn emoties te tonen of te verwoorden met als gevolg vaak grote boosheid. Het eerste schilderij was naar zijn mening niet goed genoeg, dus begon hij opnieuw op een ander doek. Ook dat voldeed niet aan zijn beeld, waardoor hij blokkeerde. Naarmate de workshop vorderde, leerde hij zijn emoties een kans te geven. Hij besloot toch verder werken, maar het schilderij niet af te maken, omdat het niet perfect hoefde te zijn. Voor hem een enorme stap om perfectie los te laten... zonder woede-uitbarsting.'

Groeiend eigenwaarde en zelfvertrouwen

Uniek aan dit project is dat cliënten van instellingen in de maatschappelijke opvang elkaar opbouwen. Het resultaat is tweeledig: zingeving zorgt er voor dat mensen hun gevoel van eigenwaarde weer oppakken en mensen geven elkaar zelfvertrouwen. Kunst komt namelijk vanuit het innerlijk van mensen en is daardoor laagdrempelig, voelbaar en concreet. Daarnaast geven cliënten een inkijkje in hun leven: 'Er waren daklozen waarbij tekentalent ver te zoeken was. Wanneer zij het toch aandurfd en hun ziel bloot te leggen op het doek, raakte dat weer anderen die op hun beurt ook begonnen met schilderen.' Een ander resultaat van het project is de verbeterde relatie tussen cliënt en hulpverlener. De cliënt stelt zich emotioneel open en de twee leren elkaar beter begrijpen, zodat de cliënt zijn kwaliteit van leven kan verbeteren.

Uniek aan dit project is dat cliënten van instellingen in de maatschappelijke opvang elkaar opbouwen

Een laatste greep naar de fles

Onderzoek van MOVISIE in 2009 toonde aan dat het voor een professional niet altijd eenvoudig is om zingeving een plek te geven binnen de hulpverlening. Met het oog op het maken van kunst als zingeving een gemiste kans volgens Moehn-Hummel: 'Het proces van heling begint in het hoofd van deelnemers. Wanneer zij bezig zijn met kleuren en vlakken, gebeurt er iets bijzonders. Dat heb ik zien gebeuren.' De kunstenares refereert naar een vrouw die zij in een van de workshops heeft begeleid: 'Iemand die bij mij in de straat zou kunnen wonen. Het verschil tussen ons is dat zij drankverslaafd is. Schilderen was nieuw voor haar, maar ze genoot ervan. Ik ben ervan overtuigd dat schilderen haar nieuwe uitlaatklep kan worden. Dan zal zij voortaan naar het penseel grijpen in plaats van de fles.'

Meer informatie

Het project KunstZINnig wordt mogelijk gemaakt door het Skanfonds en VSBfonds. Naast de kunstworkshops in 2012 vinden er in Nijmegen en Den Haag in februari 2013 nog twee kunstmanifestaties plaats voor alle betrokkenen in de maatschappelijke opvang. Fenna Moehn-Hummel is zelfstandig kunstenares. Zij heeft een digitaal atelier: [Atelier for Hope](#). Meer informatie over het project KunstZINnig vindt u op de website van [LOC Zeggenschap](#) en bij [Petra van Leeuwen-den Dekker](#), MOVISIE: p.vanleeuwen@movisie.nl.